

RŮZNÉ CESTY K PODOBNÉMU CÍLI? PROCES TVORBY A IMPLEMENTACE KURIKULA V ČESKÉ REPUBLICE A SKOTSKU

SIMILAR GOALS, DIFFERENT PATHS? CURRICULUM MAKING IN THE CZECH REPUBLIC AND SCOTLAND

Holec Jakub, Dvořák Dominik

Klíčová slova: kurikulární reforma, post-socialismus, policy borrowing, Česká republika, Skotsko

Key words: curriculum reform; Post-socialism; Policy borrowing; Czech Republic, Scotland

Příspěvek porovnává vznik a implementaci podobných reformních kurikulárních dokumentů ve dvou vzdělávacích systémech – ve Skotsku a v České republice. Obě země v první dekádě nového tisíciletí provedly kompetenčně orientovanou reformu kurikula. V Česku to byly rámcové vzdělávací programy, ve Skotsku se jednalo o Curriculum for Excellence, jehož popis uvádějí Holec & Dvořák (2017). Tento příspěvek se snaží poukázat na některá možná vysvětlení, proč se v České republice se mluví o doznívající či vyhaslé reformě (Janík et al., 2016), zatímco ve Skotsku je reforma i po deseti letech stále živá.

Dvě hlavní teoretické pozice, z nichž vychází současný výzkum ve srovnávací pedagogice, jsou nový institucionalismus a teorie policy borrowing. Institucionalismus (Meyer & Rowan, 2006; Meyer, 2010; Ramirez & Meyer, 2002; Wiseman, Astiz, & Baker, 2014) nachází obdobné, globálně působící trendy ve vzdělávání; i když v různých zemích může být jejich recepce více či méně povrchní. Teorie policy borrowing (Steiner-Khamsi, 2012, 2014, 2016) mimo jiné studuje, jak je recepce globálních trendů podmíněna lokální politickou a ekonomickou agendou, například snahou legitimizovat čerpání evropských fondů v post-socialistických zemích (Kosová & Porubský, 2011). Je také možné, že vztah nadnárodních a národních procesů a výsledná kurikulární změna probíhá odlišně v různých vzdělávacích oblastech. Předkládaná komparativní studie umožňuje porovnat nejen dvě reformy, ale také relevanci obou výkladových rámců.

Vycházíme ze standardního komparativního postupu – popis kontextu, určení strukturálních i funkčních ekvivalentů v systému a návrh vysvětlení nalezených shod a rozdílů. Je založena především na analýze dokumentů, ale využívá také rozhovorů s experty z obou systémů. V příspěvku argumentujeme, že přes zdánlivou odlišnost národních kontextů i vzdělávacích systémů existují i významné podobnosti obou případů, které umožňují komparaci. Uvažujeme rovněž časový

aspekt, tj. kdy je vhodné porovnávat průběh a výsledky reformy, a rovněž to, jaká kritéria mají pro hodnocení (ne)úspěchu reformy být použita.

Základním zjištěním vztahujícím se k procesu tvorby obou sledovaných kurikul je zjištění, že zdánlivě shodný postup tvorby obou kurikul ve skutečnosti probíhal dosti odlišně: V Česku autoři předložili veřejnosti již v první fázi k diskusi velmi detailní a obsáhlý dokument, který byl opakovaně revidován; ve Skotsku naproti tomu byly v prvních fázích předmětem diskuse velmi stručné materiály, které byly až dalších fázích rozpracovány do větších detailů. Na druhou stranu, po zavedení do praxe čelily oba materiály obdobným problémům řešeným podobnými korektivními opatřeními.

Abstract: The paper compares the adoption, implementation and modification of new curricula in two jurisdictions: in a Western nation with a long democratic tradition – Scotland; and a post-socialist Central European country – the Czech Republic. Both countries in 21st century introduced profound curricular reforms using the opportunity window after major political change (devolution, democratisation). The two curricula were based on very similar principles: competencies (capacities) as aims of education; cross- and interdisciplinary learning, and teachers as agents of change. We show that there were significant differences in the phase of curriculum making, but soon after the implementation similar changes and amendments to the curricula have been made in both countries. Different theoretical explanations for this phenomenon are suggested.

Literatura/References:

- Holec, J., & Dvořák, D. (2017). *Curriculum for Excellence: kurikulum založené na kompetencích a zkušenosti z jeho implementace*. Pedagogika, 67(1), 56–77.
- Janík, T., Pešková, K., Janko, T., Spurná, M., & Knecht, P. (2016, September). *Vnímání kurikulárních změn učiteli ZŠ: shrnutí výsledků dotazníkového šetření*. Příspěvek prezentovaný na XXIV. konferenci České asociace pedagogického výzkumu, České Budějovice.
- Kosová, B. & Porubský, Š. (2011). *Transformačné premeny slovenského školstva po roku 1989*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB.